

2. Пічугін П. 1:С Бухгалтерія: доступно для бухгалтера: Повний практичний посібник для сучасного бухгалтера / П. Пічугін, Д. Бабаєв. – Х.: Фактор, 2008. – 464 с.
3. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посібник / Л.О Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко – К.: КНЕУ, 2004. – 187 с.

*Кунцьо Ю.В., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Щирба М.Т.*

ПРОБЛЕМИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

Інформація про наявність і рух грошових коштів та їх еквівалентів, відображена на рахунках третього класу, узагальнюється у фінансовій і управлінській звітності важливе місце серед якої займає звіт про рух грошових коштів. Більшість сучасних економістів вважають звіт про рух грошових коштів складною, заплутаною, незрозумілою формою, складання якої ґрунтується на підтасуванні значень у його статтях для виведення тієї ж суми залишку грошових коштів на кінець звітного періоду, що і в балансі.

Проте для прийняття виважених управлінських рішень не варто недооцінювати інформацію, яку можна отримати із Звіту про рух грошових коштів. Він доповнює інформацію, яка подається у Балансі та Звіті про фінансові результати. Зокрема, Баланс відображає фінансовий стан підприємства на певну дату, а Звіт про рух грошових коштів пояснює зміни в його найліквідніших активах, які відбулися між датами Балансу. У свою чергу, Звіт про фінансові результати надає інформацію про прибутковість діяльності підприємства, але не показує інформацію про надходження і вибуття грошових коштів у результаті цієї діяльності. Причиною є те, що Звіт про фінансові результати складається згідно з принципом нарахування: доходи і витрати відображаються в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Натомість, Звіт про рух грошових коштів складається за касовим методом, відповідно до якого інформація в цій формі звітності відображається за умови фактичного надходження та використання грошових коштів.

Цієї ж думки дотримується і С. Максудов [8, с.4]: “На жаль, в зв’язку з необхідністю визначати і бухгалтерський і податковий прибуток (із значними розбіжностями в порядку їх визначення) такі канонічні показники діяльності підприємства як фінансовий результат, прибуток, рентабельність, втратили частину своєї економічної сутності в зв’язку з цим керів-

ників підприємства все більше цікавить не стільки питання отримання прибутку, скільки рух грошових коштів підприємства”.

Звіт про рух грошових коштів заповнюється вітчизняними підприємствами відповідно до П(С)БО 4, а компаніями, які складають фінзвітність за міжнародними стандартами, – відповідно до МСБО 7. При цьому, між цими стандартами існують відмінності, зокрема, в порядку включення надходження і сплати відсотків та дивідендів до певних видів діяльності. Згідно П(С)БО 4 відсотки сплачені класифікують як грошові потоки від операційної діяльності, а відсотки отримані – як грошові потоки від інвестиційної діяльності, сплачені дивіденди – грошові потоки від фінансової діяльності, отримані дивіденди – грошові потоки від інвестиційної діяльності. М(С)БО 7 не дає однозначної відповіді щодо класифікації таких грошових потоків. Воно дозволяє класифікувати дані грошові потоки наступним чином:

- сплачені відсотки – операційна (оскільки вони входять до визначення прибутку або збитку) або фінансова діяльність (бо вони є витратами на одержання фінансових ресурсів);
- отримані відсотки – операційна (оскільки вони входять до визначення прибутку або збитку) або інвестиційна діяльність (оскільки вони є доходом від інвестицій);
- дивіденди сплачені – операційна (для полегшення оцінки користувачами фінансових звітів здатності суб’єкта господарювання сплачувати дивіденди з грошових потоків від операційної діяльності) або фінансова діяльність (бо вони є витратами на одержання фінансових ресурсів);
- дивіденди отримані – операційна (оскільки вони входять до визначення прибутку або збитку) або інвестиційна діяльність (оскільки вони є доходом від інвестицій).

Кінцевою метою складання Звіту про рух грошових коштів є визначення чистого руху грошових коштів за звітний період, який можна описати наступним рівнянням (1):

$$\Delta GK = \Delta GKOD + \Delta GKID + \Delta GKFD, (1)$$

де ΔGK – чистий рух грошових коштів за звітний період;

$\Delta GKOD$ – чистий рух коштів від операційної діяльності;

$\Delta GKID$ – чистий рух коштів від інвестиційної діяльності

$\Delta GKFD$ – чистий рух коштів від фінансової діяльності.

Достовірність відображення у Звіті про рух грошових коштів сум грошових потоків від різних видів діяльності залежить від правильності ведення бухгалтерського обліку, зокрема від проставлення бухгалтером відповідної кореспонденції.

При складанні Звіту про рух грошових коштів потрібно пам’ятати його зв’язок з:

- 1) Балансом (2):

$$\Delta GK = \Delta BK + \Delta Z - \Delta HGA, (2)$$

ΔBK – зміна величини власного капіталу;

ΔZ – зміна величини зобов'язань;

ΔHGA – зміна величини негрошових активів (різниця між активами і грошовими коштами).

М(С)БО 7 дозволяє скласти звіт про рух грошових коштів за прямим чи непрямим методом на вибір суб'єкта господарювання, при цьому заохочується використання саме прямого методу. П(С)БО 4 складання названого звіту передбачається непрямим методом.

Згідно з прямим методом, інформацію про основні класи валових надходжень грошових коштів і валових виплат грошових коштів від операційної діяльності можна отримати:

а) з облікових реєстрів суб'єкта господарювання;

б) шляхом коригування продажу, собівартості проданої продукції (дохід у вигляді відсотків та подібний дохід, витрати на відсотки та подібні витрати для фінансової установи), а також інших статей у звіті про прибутки та збитки щодо: змін протягом періоду в запасах і дебіторській та кредиторській заборгованості; інших негрошових статей; інших статей для яких вплив грошових коштів є грошовими потоками від інвестиційної або фінансової діяльності.

Згідно з непрямим методом, чисті грошові потоки від операційної діяльності визначаються шляхом коригування прибутку або збитку відповідно до впливу:

а) змін протягом періоду в запасах і дебіторській та кредиторській заборгованості від операційної діяльності;

б) негрошових статей, таких як амортизація, забезпечення, відстрочені податки, нереалізовані прибутки та збитки від обміну валют, нерозподілений прибуток від асоційованих підприємств і частки меншості;

в) всіх інших статей, для яких вплив грошових коштів є грошовими потоками від інвестиційної або фінансової діяльності [2].

Зрозуміло, що прямий метод дозволяє побачити основні джерела надходжень та виплат грошових коштів та їх еквівалентів від операційної діяльності, що є дуже корисним для прогнозування майбутніх грошових потоків та контролю фактичних, виявлення відхилень. Непрямий метод дозволяє виявляти причини відхилень чистого прибутку від чистого грошового потоку, "...прослідкувати весь шлях, який проходять фінансові ресурси для того, щоб перетворитися у грошову форму".[9].

На нашу думку, підприємствам варто скласти Звіт про рух грошових коштів, як за прямим методом, так і за непрямим одночасно. При цьому визначення надходжень і виплат грошових коштів за прямим методом варто здійснювати протягом звітного періоду шляхом внесення коригувань і визначення сум належних до відповідного виду діяльності (операційної, фінансо-

вої, інвестиційної) одночасно із формуванням бухгалтерських проведення по конкретній господарській операції. Можливо це здасться трудомісткою роботою? Проте на сучасних підприємствах із автоматизованою системою бухгалтерського обліку дані маніпуляції обмежаться проставлянням галочок у окремих клітинках при внесенні кореспонденції по господарській операції (в разі внесення незначних змін в алгоритм бухгалтерської програми). В той час, як менеджери отримують дуже важливу інформацію для планування майбутніх грошових потоків, зокрема можливість виділення грошових потоків від операційної діяльності в розрізі структурних підрозділів. Крім того, таким методом звіт про рух грошових коштів можна будувати за станом на будь-яку дату, що принципово важливо для прийняття оперативних управлінських рішень. Таким чином підприємство отримує повну картину про рух грошових коштів в розрізі основних статей надходжень і виплат грошових коштів (запропонований прямий метод) та причин відхилення чистого грошового потоку від чистого прибутку (непрямий метод).

Важливим, на нашу думку, є оперативне управління грошовими потоками, оскільки навіть при прибутковій діяльності підприємства у довгостроковій перспективі, у нього можуть виникнути труднощі із платоспроможністю, що може призвести до банкрутства. Тому бухгалтерський дохід має оцінюватися з позицій зростання величини грошових коштів.

Для потреб бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, на нашу думку, до грошових коштів слід відносити готівку в касі підприємства, депозити до запитання, кошти на банківських рахунках, які характеризуються абсолютною ліквідністю, тобто можуть у будь-який момент бути використані для здійснення розрахунків або обміняні на готівку.

Отже, підприємствам варто складати Звіт про рух грошових коштів, як за прямим методом, так і за непрямим одночасно. При цьому визначення надходжень і виплат грошових коштів за прямим методом варто здійснювати протягом звітного періоду шляхом внесення коригувань і визначення сум належних до відповідного виду діяльності (операційної, фінансової, інвестиційної) одночасно із формуванням бухгалтерських проведення по конкретній господарській операції. Це дасть змогу бачити рух грошових коштів в розрізі основних статей надходжень і виплат грошових коштів (модифікований прямий метод) та причин відхилення чистого грошового потоку від чистого прибутку (непрямий метод).

Список використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87 / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. МСБО 7 Звіт про рух грошових коштів / Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.03 № 435-IV / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Стрельников М. Особенности размещения и учета на предприятии банковских депозитов / М. Стрельников // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. – 2005. – № 1-2. – С. 44-45.
5. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит": вид. 2-е, доп. і перероб. / Франц Францович Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 640 с.
6. Хорунжий С. Г. Виконання угод з цінними паперами в депозитарній системі / С. Г. Хорунжий // Фінансові ризики. – 2001. – № 1.
7. Шнейдман Л. З. Что в мсфо означает понятие "эквиваленты денежных средств"? / Леонид Зиновьевич Шнейдман / Режим доступу до статті: <http://www.lawmix.ru>.
8. Максutow С. Учет и анализ денежных потоков предприятия / С. Максutow // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. – 2002. – № 18. – С. 4-7.
9. Лытнев О. Н. Основы финансового менеджмента: Учеб. пособие. Ч. 1 / О. Н. Лытнев. – Калининград: Калининградский государственный университет, 2000. – 118 с.

*Левицька В.М., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., професор Мех Я.В.*

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ: МЕТОДИКА АУДИТУ З ВИКОРИСТАННЯМ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ

У системі обліку основні методологічні засади формування інформації про запаси зазначені в обліковому стандарті «Запаси». Відповідно до цього положення під запасами розуміють активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; знаходяться в процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також управління підприємством [1].